

догдѣто Българитѣ въобще подѣ вніянiето на ежщитѣ тiе обстоятелства, посредѣ страшната си борба противѣ Гърци и Турци за образованіето си и освобожденіето си, можихж да извадятъ на явѣ, че тѣ негаснѣхтѣ и негинѣхтѣ, но се развиватъ чудесно. . И слѣзе дивата, злобната и опѣката тиранина до въ найдолнитѣ слоеве на самото турско населеніе, а намѣрихж се везири въ Цариградѣ, които понеже Европа имѣ отвори кредитъ съ стотини милиони лири замислихж, да въоружатъ най добръ всичкій свой народѣ, да се опѣлчатъ пакѣ както едно време противѣ Европа, а за Българитѣ, като преувеличатъ нарочно тѣхнитѣ стремленія за освобожденіе, да ги смажатъ и искоренятъ, та да ги възвѣрнѣхтѣ и морално и материално пакѣ *подѣ* уровнѣтъ на турската масса . . .

IV.

И тѣй народѣтъ Българскій бѣше испаднѣхл въ началото на днешній вѣкѣ подѣ двойното тиранство на разразнената пакость и злоба на турскитѣ и особено нетурскитѣ муслимани, и на адскитѣ хитрости и злини на фанариотското духовенство.

Но развитіето на свѣтскитѣ обстоятелства и работи си слѣдваше... Тѣкмо предѣ петдесетъ години — на 1829 г. — появи се «Българската Исторія отѣ Юрія Венелина», която разбуди чувствата и свѣстѣта у нѣкои българи търговци въ Одесса, които на 1835 л. въздигнѣхж първото систематическо начално училище въ Габрово, въ което като първъ учителъ се появи знаменитій патриотъ Неофитъ, іеромонахъ отѣ рилскій мѣнастирь, въ който мѣнастирь бѣхж останѣли прѣзъ дългитѣ вѣкове на робството живи въспоминаніята и преданіята за бившата българско-славянска писменность и церковна независимость. Желѣзотѣ, което дойде отѣвънѣ — отѣ Русія —, като се удари о българскій кремѣкъ на Рилскій мѣнастирь, роди крѣпка искра, която полека-лека възгори пламѣгѣтъ на българското народно движеніе по пѣтътъ на образованіето и на освобожденіето, по напредѣ отѣ грѣцкото, духовното, господство, а сетѣ и отѣ турското, политическото, тиранство.